

Јосиф Рајачић (Лучани, Бриње, Лика, 20. август 1785 — Сремски Карловци, 13. децембар 1861) је био архимандрит гомирски, епископ далматински и епископ вршачки, митрополит карловачки и патријарх српски, заслужан за стварање Српске Војводине и узвишења Митрополије на ниво Патријаршије.

Рођен је у Лучанима код Бриња од оца Луке, свештеника (проте) и мајке Василије, рођ. Чудић. Његово световно име је Илија. У Брињу је похађао њемачку школу, а затим се школовао у Загребу, Сремским Карловцима (у гимназији) и Сегедину, гдје је завршио прву и другу годину филозофије. Студије је наставио у Бечу, гдје је учио правне науке, латински језик и лепу умјетност. Студије није завршио, јер је 1809. ступио у ђачки батаљон у одбрану Аустрије од Наполеонове Француске у рату.

По завршетку рата, Французи су владали његовим завичајем, одбио је да се стави у њихову службу и одлучио је да служи свом народу, па се због прекинутих студија ставио на располагање свом надлежном епископу горњокарловачком Мојсију Миоковићу, који га је замонашио 10. априла 1810. године у [манастиру Гомирју](#). Са позиције архимандрита гомирског и администратора епархија карловачке и пакрачке, постављен је за епископа далматинског. У Сремским Карловцима га је 24. јуна 1829. посветио митрополит карловачки Стефан. На мјесту епископа далматинског остао је до 1833. године. За то вријеме отворио је Клирикалну школу (богословију) у Шибенику и посебно водио борбу са покушајима унијаћења православних Срба у Далмацији. Покушао је да заведе духовни суд и није подлијегао притиску да се лица која су прешла на унију бришу из православних матичних књига, јер је сматрао да то нису чинили добре воље, него по притиску. Због тога, одлуком Дворске канцеларије, премјештен је 5. јула 1833. за епископа вршачког. Дао је прилог од 3600 форинти гимназијском фонду у Вршцу. У Вршцу се сусрео с опаком болешћу колером и открио да се њен бацил не преноси директно у додиру с обољелим него оуженим јелом и пићем. Лично је са свештенством обилазио обољеле, често пута и напуштене и кријепио их, и храбрио здраве да перу руке и воде рачуна о храни, и тако спасио многе од сигурне смрти. Четрдесет година касније Роберт Кох издвојио је бацил колере и утврдио оно што је епископ Рајачић знао много раније. Послије смрти митрополита Стефан Станковића у августу 1842. биран је нови митрополит карловачки на Народно-црквеном сабору. Јосиф Рајачић је добио велику већину, али двојица епископа нису хтјели да одустану од своје кандидатуре и да уваже националне и вјерске интересе, њима је лични интерес био испред општег, тако да одлука није могла бити једногласна. Царски комесар је саопштио уколико се сабор не сложи око једног кандидата да ће цар лично именовати новог митрополита. Први пут у историји Карловачке митрополије аустријски цар је тада именовано митрополита, управо

Јосифа Рајачића 1842. Иако је желео да постане митрополит, Јосиф Рајачић је био незадовољан оваквим исходом. Бољела га је похлепа и несхваћање од стране појединих епископа који су служили туђем интересу. Упозоравао је да је то бремен претешко и не може га свако понјети. Рајачић је молио да се никад више не понови такво гложење око ове столице или патријархове, али није вриједило, неслога је била чешћа појава. Овај преседан поновио се још једном, када је цар 1881. именован за патријарха Германа Анђелића.

Револуција 1848. и избор за патријарха

У вријеме када је постао митрополит дошло је заоштравања односа између Нијемаца и Мађара, као и Јужних Словена и Мађара у Аустријском царству. Талас револуције се 1848. пренио из Француске и захватио Мађаре, Србе и Хрвате. Јосиф Рајачић је дуго чекао да се мађарски националисти освијесте и да не угрожавају права Срба на националност, језик и своју вјеру. Формирао је савез са Хрватима и Аустријом у намери да се одбрани од насртаја и декларација Мађарске револуције. Стао је на чело Револуционарног покрета, којег су предводили млади и школовани људи, многи и његови стипендисти, који су из европских метропола преносили револуционарне демократске тековине и захтијевали права за свој народ. Рајачић је сазвао Мајску скупштину Срба у Сремским Карловцима 1848. На тој Скупштини, по први пут после пропасти српске државе и пада под моћне царевине, окупиле су се делегације из свих тих царевина и кнежевине Србије. Митрополит Рајачић проглашен за српског патријарха и установљена је Српска Војводина. За предсједника главног одбора владе изабран је патријарх Рајачић, а за потпредсједника и вођу (вожда) војске изабран је Ђорђе Стратимировић, а за војводу Стеван Шупљикац.

Рајачић је тражио начина да избјегне директан војни окршај с Мађарима и предузимао дипломатске кораке и покушавао договором ријешити проблеме и због тога је, као и због одобрења Одлука Мајске скупштине, отишао цару у Беч. Међутим, млади, образовани и одлучни Стратимировић, иако замољен од Рајачића да не наседа провокацијама, на један брутални напад Мађара на Карловце одговорио је ватром и тако је започео за недовољно спремљене Србе тежак оружани сукоб, у који су се укључили добровољци из Србије на челу с војводом Книћанином. Војвода Шупљикац првог дана преузимања функције, изнервиран многим стварима, пао је од капље у Панчеву, приликом обиласка бојишта. Тако да је Рајачић као предсједник главног одбора, морао преузети и ту

функцију и доносити сложене и одговорне одлуке.

Када је Мађарска револуција, уз помоћ руске војске, угушена, аустријске власти нису имале више потребе чинити уступке Србима, ни Хрватима, па су, у новембру 1849. године, на подручју Српске Војводине формирале нову круовину под називом Војводство Србија и Тамишки Банат. Рајачића су поставили за комесара, то је исход Српске револуције. Војводство Србија и Тамишки Банат је укинута 1860. године. Патријарх је много негодовао и захтевао од цара да то не чини на Благовештанском сабору, који је тим поводом сазвао, али цар није много марио за сва дјела доброчинства која су Срби у крви поднијели за цара и Царевину.

Период послје 1849.

Рајачић је све своје знање и моћ и сву своју енергију трошио да помогне да Војводина дође под управу српског народа. Прилике су се промијениле и његова политичка творевина 1918. године донијела је одлуку о присаједињењу Војводине и Срема матици Србији. Српски народ га памти као оснивача Војводине Српске, српске патријаршије под називом Српска, које име носе од тада сви српски патријарси. Успео је да се српски народ у Монархији и Европи назива својим именом, а не Раци и Власи, како су Србе тада називали, те да његова црква буде призната а не шизматична, грконесједињена и сл., него Српска православна црква. Основао је цркву у Бечу и Трсту и тако православље представио Европи и Западу. Увео је једнообразну литургију у храмове, униформисаност свештенства, дао углазбити српска црквена појања и свој народ и цркву представити као достојне и узвишене у Европи. Основао је архив, покренуо оснивање музеја и универзитета у Карловцима, увео протокол у свој двор, и дао написати Први српски кувар. Основао је ботаничку башту, болницу, штампарију (Литографију) и још много тога. Изградио је многе школе, цркве и стипендирао велики број ђака и студената на тадашњим европским училиштима. Био је тајни савјетник бечког цара, али и велики пријатељ српског кнеза и цијелог српског народа. Јосиф Рајачић је помагао просвјетни развој Срба у Аустрији. У вријеме док је био карловачки митрополит отворено је много нових српских школа, помагао је да се гимназије у Сремским Карловцима и Новом Саду уздигну у ранг пуних гимназија. Такође је отворио патријаршијску библиотеку и штампарију у Сремским Карловцима. Покушао је да 1854. у Сремским Карловцима отвори универзитет, али у томе није успио.

Умро је у Сремским Карловцима 1/13. децембра 1861. године и сахрањен у Саборној цркви.

Референце

1. 1. Јован Миросављевић, Бревијар улица Новог Сада 1745—2001, Нови Сад, 2002.
2. 2. Драго Његован, Присаједињење Војводине Србији, Нови Сад, 2004.
3. 3. Сава Вуковић: „Српски јерарси од деветог до двадесетог века“, Евро Београд, Унирекс Подгорица, Каленић Крагујевац, 1996. године; текст „Јосиф (Рајачић) патријарх српски 1848-1861“ стр. 259-261.
4. 4. Јован Радојчић, *Срби западно од Дунава и Дрине* – биографије (3. том, стр.399-400); Нови Сад: Прометеј (2009), ISBN 978-86-515-0317-0